

Odpowiedzi Konsultanta Krajowego w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki na poniższe pytania

***Pytanie 1.** Czy pielęgniarce/położnej pracującej w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii, wolno na zlecenie lekarza anestezjologa podawać leki do cewnika zewnątrzoponowego pacjentom przebywającym na innych oddziałach szpitalnych?*

Odpowiedź - Tak, jeżeli pielęgniarka posiada, co najmniej kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki.

Uzasadnienie

Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie standardów postępowania oraz procedur medycznych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu anestezjologii i intensywnej terapii w zakładach opieki zdrowotnej w § 6 i § 11 jest zapisane, że świadczenia zdrowotne z zakresu anestezji, polegające na wykonywaniu znieczulenia ogólnego oraz znieczulenia przewodowego: zewnątrzoponowego i podpajęczynówkowego, mogą być udzielane wyłącznie przez lekarza anestezjologa, któremu podczas znieczulenia towarzyszy przeszkolona pielęgniarka, dotyczy to również znieczuleń wykonywanych poza salą operacyjną. (Dz. U. z dnia 24 marca 1998 r.)

Określenie „przeszkolona pielęgniarka” w przedmiotowej dziedzinie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003r. w sprawie kształcenia po-dyplomowego pielęgniarzek i położnych (Dz. U. Nr 197, poz. 1923), oznacza pielęgniarzkę, która spełnia, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiada specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki.
2. Posiada kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki.

Wyjątek stanowi § 1. ust.1 pkt 3 lit. s 1 mówiący o tym, że pielęgniarka jest uprawniona do podawania na zlecenie lekarskie dożylnie, zewnątrzoponowo i podskórną leków łagodzących dokuczliwe objawy u chorych objętych opieką paliatywną, z uwzględnienie-

niem nowoczesnych technik (stosowanie analgezji sterowanej przez chorego - PCA, ciągłego podawania leków i płynów podskórną przy użyciu zestawu "Butterfly" oraz infuzorów), pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (Dz.U.07. 210.1540).

Pytanie 2. Czy pielęgniarka/położna pracująca w oddziale Anestezjologii, wolno usuwać na zlecenie lekarza anestezjologa samodzielnie cewnik z przestrzeni zewnątrzoponowej u pacjentów przebywających w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii, jak również na innych oddziałach?

Odpowiedź - Tak, jeżeli pielęgniarka posiada odpowiednie kwalifikacje specjalistyczne w przedmiotowej dziedzinie czyli kurs kwalifikacyjny lub specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki.

Uzasadnienie

Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie standardów postępowania oraz procedur medycznych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu anestezjologii i intensywnej terapii w zakładach opieki zdrowotnej w § 6 i § 11 jest zapisane, że świadczenia zdrowotne z zakresu anestezji, polegające na wykonywaniu znieczulenia ogólnego oraz znieczulenia przewodowego: zewnątrzoponowego i podpajęczynówkowego, mogą być udzielane wyłącznie przez lekarza anestezjologa, któremu podczas znieczulenia towarzyszy przeszkolona pielęgniarka, dotyczy to również znieczuleń wykonywanych poza salą operacyjną. (Dz. U. z dnia 24 marca 1998 r.)

Ponadto w Ustawie o zawodach pielęgniarki i położnej w art. 4. 1. jest określone, że wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, a w szczególności świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych oraz z zakresu promocji zdrowia (Dz. U. Nr 57, poz. 602 z 2001 r. z późn. zm.).

Pytanie 3. Czy pielęgniarka/położna powinna odmówić wykonania zleceń lekarskich, na które są potrzebne dodatkowe uprawnienia w postaci kursów kwalifikacyjnych, specjalistycznych lub innych, potwierdzonych przez placówki powołane do organizowania szkoleń, np. wykonanie badania EKG, usuwanie drenów z rany pooperacyjnej, przetaczanie krwi i preparatów krwiopochodnych i innych?

Odpowiedź - Tak, jeżeli zlecenie wykracza poza kwalifikacje „pielęgniarki ogólnej” i dotyczy wiedzy i umiejętności specjalistycznych, które pielęgniarka nabywa podczas kształcenia podyplomowego.

Uzasadnienie

Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej w rozdziale 4 art. 4, 1. określa zasady wykonywania zawodów pielęgniarki i położnej, z których wynika między innymi, że pielęgniarka, położna wykonuje zawód zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, dostępnymi jej metodami i środkami, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz ze szczególną starannością (Dz. U. Nr 57, poz. 602 z 2001 r. z późn. zm.).

Wykonywanie wielu spośród wymienionych świadczeń, jak np. przetaczanie krwi i preparatów krwiopochodnych jest regulowane odrębnymi przepisami (Ustawa o zmianie ustawy o publicznej służbie krwi oraz zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej Dz. U. z 2003r. nr 223 poz. 2215) i akt wykonawczy: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 września 2005 r. w sprawie określenia sposobu i organizacji leczenia krwią w zakładach opieki zdrowotnej, w których przebywają pacjenci ze wskazaniami do leczenia krwią i jej składnikami (Dz. U. Nr 191, poz. 1607).

Pytanie 4. Czy pielęgniarka/położna odpowiada prawnie za wykonane zlecenie, wiedząc, że nie ma do tego uprawnień?

Odpowiedź

Jeżeli pielęgniarka nie posiada wymaganych kwalifikacji, potwierdzonych odpowiednimi dokumentami do wykonywania świadczeń zdrowotnych, to nie powinna się podejmować ich wykonania. Pielęgniarka posiadającą prawo wykonywania zawodu ponosi odpowiedzialność za wykonane świadczenie.

Uzasadnienie

Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej, art. 4. 1. mówi o tym, że wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, a w szczególności świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych oraz z zakresu promocji zdrowia (Dz. U. Nr 57, poz. 602 z 2001 r. z późn. zm.).

Odpowiedź na to pytanie stanowi również Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej, w którym w części ogólnej w pkt. 5 jest określone, że pielęgniarka/położna posiadająca pełne uprawnienia zawodowe ponosi osobistą odpowiedzialność za swoje działania.

Pytanie 5. Czy szkolenia wewnątrzoddziałowe mogą dawać podobne uprawnienia, czy może wystarczy imienna zgoda wydana przez szefa oddziału pielęgniarsce/położnej do wykonywania tych czynności, na które wcześniej nie miała uprawnień?

Odpowiedź

Szkolenia wewnątrzzakładowe nie dają możliwości nabywania uprawnień pielęgniarsce/położnej do wykonywania świadczeń zdrowotnych.

Uzasadnienie

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 r. w sprawie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych określa szczegółowe warunki i tryb odbywania kształcenia podyplomowego przez pielęgniarki i położne oraz ustala rodzaje kształcenia podyplomowego (Dz.U.03.197.1923).

Danuta Dyk
Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa
anestezjologicznego i intensywnej opieki